

Дмитрук О.Ю., Старожук А.О., Мішалова Кс.М.

**МОЖЛИВІСТЬ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ШЛЯХОМ
ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСКУРСІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ПРИКЛАДІ МІСТА
КИЄВА**

В даній роботі розкривається сутність індустріального туризму та можливість його розвитку на основі проведення екскурсій на працюючі промислові підприємства.

Ключові слова: індустріальний туризм, харчова промисловість, Київ.

В данной работе раскрывается сущность индустриального туризма и возможности его развития на основе проведения экскурсий на работающие промышленные предприятия.

Ключевые слова: индустриальный туризм, пищевая промышленность, Киев

In this work the essence of industrial tourism and the possibility of its development through excursions to the working industry.

Key words: industrial tourism, food processing, Kyiv.

Постановка проблеми. На даний момент інтерес до традиційних видів туризму, таких як культурний, пізнавальний поступово знижується, тоді як превалюючого значення набувають екологічний, науковий, освітній, діловий, конгресний, а також індустріальний, розвиток якого є актуальним для України та особливо її південно-східних регіонів. Але в сучасній науці феномен індустріального туризму є недостатньо висвітленим.

Розвитку надання екскурсійного обслуговування на урбанізованих територіях перешкоджають незацікавленість у наданні таких послуг підприємств та низький інформаційний рівень усвідомленості громадян щодо такої можливості. Щоразу виникає бар'єр між пропозицією та попитом (тим, хто надає послугу та безпосереднім користувачем наданих благ) через недостачу інформації. Через це виникла необхідність у створенні інформаційної таблиці з даними про підприємства, що пропонують або принаймні підтримують ініціативу проведення екскурсій у виробничі цехи та в глибокі підприємства.

Мета дослідження полягає в розкритті сутності індустріального туризму і такого його виду, як відвідування працюючих виробничих підприємств, оцінка перспектив його розвитку в Україні тощо.

Також не слід забувати про виявлення потенційно зацікавлених у співробітництві підприємств та компаній-виробників тощо.

Основні результати дослідження. Систематичні погляди щодо виділення індустріального туризму з'являються лише в останні роки. Так Казакова Т.А. замість терміну «індустріальний туризм» вживає термін «промисловий туризм», звертаючи увагу на те, що сутнісною

компонентою його є відвідування підприємств, що працюють та розглядаючи його як різновид техногенного туризму [2]. На відміну від Казакової Т.А Пацюк В.С. поняття «індустріальний туризм» розкриває як вид активного туризму, зосередженого в промислових регіонах, що має за мету споглядання індустріальних ландшафтів, ознайомлення з витворами індустріальної архітектури, відвідування працюючих виробничих підприємств з метою задоволення пізнавальних, професійних, ділових інтересів.

Різниця у мотивації людей до подорожей зумовлює орієнтацію індустріального туризму у таких напрямках: *навчальний* – в першу чергу стосується студентів політехнічних ВУЗів, що отримані під час навчання ландшафтно-техногенні образи та уявлення конкретизують на практиці; *науковий* – розрахований на фахівців, що займаються вивченням та покращення процесу виробництва; *професійний* – обмін досвідом працівників різних підприємств та їх структурних одиниць; *діловий* – відвідування підприємств з метою укладання договорів купівлі-продажу машинного устаткування, патентування певних технологічних процесів; *спортивний* – проведення різноманітних змагань на антропогенно змінених ландшафтах; *екстремальний* – відвідування промислових ландшафтів з метою отримання гострих вражень; *екологічний* – ознайомлення з негативним впливом людини на гідрологічні, орографічні та аеросистеми; *пізнавальний* – відвідування підприємств-гігантів та унікальних промислових ландшафтів і спостереження за процесами виробництва на них; *соціальний* – формування позитивного ставлення до об'єктів індустріальної культури; *економічний* – отримання доходів від відвідування туристами промислових ландшафтів [4].

Індустріальний туризм сприяє активізації економічно відсталих районів у межах регіону, оскільки вимагає збільшення капіталовкладень на будівництво шляхів сполучення й туристських об'єктів. Спорудження нових доріг, а також розширення та модернізація існуючих промислових об'єктів викликає пожвавлення в інших галузях господарства [1, с. 52].

Індустріальний туризм стимулює розвиток малонаселених і слаборозвинених регіонів. Він дозволяє використовувати існуючі промислові об'єкти в повному обсязі й не вимагає створення додаткової інфраструктури в промисловому регіоні. Завдяки використанню вже наявних промислових об'єктів індустріальний туризм потребує менше часу для свого розвитку, ніж інші види туризму й, відповідно, меншого розміру інвестицій [3, с. 32]. Індустріальний туризм має виховне значення, що полягає у підвищенні свідомості учасників екскурсій, які відвідують різні промислові об'єкти, ознайомлюються із виробничим процесом і досягненнями підприємства. Для виробничих підприємств долучення до системи надання екскурсійного обслуговування надає шанс не тільки для активного інформаційного розвитку, самореклами в соціальній сфері, а й для розвитку блоку контактів зі споживачами, моніторингу рівня популярності серед споживачів та рівня конкурентоспроможності на ринку

собі подібних. Організація екскурсійного обслуговування для підприємства означатиме підвищення рівня зацікавленості в ньому та реорганізація політики закритості виробничих цехів. Така європеїзація надасть можливість конкурувати з підприємствами закритого способу виробництва. Окрім цього, надання екскурсійного обслуговування збільшить базу потенційних споживачів у вигляді екскурсантів, сформує додатковий сектор залучення фінансування тощо.

Можливість започаткування такої практики на підприємстві ми розглянули на прикладі міста Києва, розділивши його систематично за районами міста та спеціалізацією промислової ланки. Для аналізу ми обрали харчову промисловість, адже людина в більшій мірі споживач продуктів саме сфери виробництва харчової промисловості.

Отже, результати моніторингу зазначені в Таблиці 1.

Таблиця 1. Потенціал підприємств харчової промисловості міста Києва для реалізації індустриального туризму

<i>Підприємства харчової промисловості</i>	<i>Можливість проведення екскурсій</i>
Солом'янський район	
1. ПАТ «Орлан», м.Київ - 03126, вул. Донця, 29. Займається виробництвом безалкогольних напоїв. 2. ТОВ С.О.В. «Гавань» м.Київ, вул. Молодогвардійська, 32. Переробка рибної продукції. 3. Філія «Холодокомбінат №4» ПП «Рось», м. Київ, вул. Білецького, 34. 4. ПП «Твін», м. Київ, пр-т Перемоги, 37. 5. ТОВ «Фабрика Світязь», м. Київ, вул. Білецького, 14. 6. ТОВ «Ексімтрейд», м. Київ, вул. Академіка Білецького, 30.	1. Виробництво фруктових соків зосереджене в м. Хмельницький та безалкогольних напоїв у м. Запоріжжя. У Києві знаходиться тільки юридична адреса, тому проведення екскурсій – неможливе. 2. Виробляє рибні делікатеси. Повний цикл виробництва продукції. Проведення екскурсій можливе. 3. Виготовлення морозива. Проведення екскурсій є перспективним. 4. Виробництво ковбасних виробів. Проведення екскурсій не є перспективним. 5. Виробництво кондитерських виробів (печива, пирогів). Проведення екскурсій можливе. 6. Переробка та дистриб'юція чаю, кави. Проведення екскурсій не є перспективним.
Печерський район	

(підприємства відсутні)	
Святошинський район	
1. ВАТ «Вімм Білл Данн — Україна» 08132, м. Вишневе, вул.Промислова,7. 2. ЗАТ НВАТ «Агропрод», смт. Чабани, Одеське шосе,1. 3. ТОВ «РПЗ Плеяди», м. Боярка, провулок Сосновий, 2. 4. ТОВ «Монастирський квас», м. Вишневе вул. Промислова,5 5. ТОВ «АІР», м. Боярка-2, Сільгосптехнікум 6. ЗАТ «Київський МПЗ», м. Вишневе, вул. Промислова, 9	1. Виготовляє молочні продукти, дитяче харчування, а також безалкогольні напої. Є можливість проведення екскурсії на Київський міський молочний завод №3, що належить ВАТ «Вімм Білл Данн — Україна». 2. Соєва фабрика, що виробляє 16 видів соєвих продуктів. Проведення екскурсії можливе. 3. Виготовляє готові рибні делікатеси. Проведення екскурсії на виробництво можливе. 4. Одне з найбільш відомих підприємств – виробників квасу в Україні. Проведення екскурсії на виробництво можливе. 5. Виробництво ковбас. Проведення екскурсій є перспективним. 6. Переробка м'яса. Проведення екскурсій не є перспективним.
Шевченківський район	
1. ВАТ ККЗ БН «Росинка» 2. ДП «Дослідний хлібозавод» 3. ДП «Булочно-кондитерський комбінат»	1. Виробляє понад 85 найменувань безалкогольних, слабоалкогольних, сокових напоїв і мінеральної води. Один з найпотужніших виробників в Україні в своїй галузі. Проведення екскурсії на виробництво можливе. 2. Виробництво хлібобулочних виробів. Проведення екскурсій є перспективним. 3. Виробництво хлібобулочних виробів. Проведення екскурсій є перспективним.
Подільський район	
1. ДП «Хлібокомбінат №2», вул. Щекавицька, 55. 2. ТОВ «Кравест» , вул. Світлицького, 35. 3. ВАТ «Завод молочної кислоти», вул. Фрунзе, 53. 4. ЗАТ «Київський 3-д шампанських вин» «Столичний», вул. Сирецька,	1. Виробництво хлібобулочних виробів. Проведення екскурсій є перспективним. 2. Виробництво хлібу, хлібобулочних та кондитерських виробів. Проведення екскурсії на виробництво можливе. 3. Виробництво молочної кислоти.

27. 5. ЗАТ «Пивзавод на Подолі», вул. Фрунзе, 41. 6. ТОВ «Київський 3-д солодових екстрактів», вул. Фрунзе, 35	Проведення екскурсій не є перспективним. 4. Виробництво шампанських вин. Є можливість екскурсії на виробництво. 5. Виробництво та реалізація пива і безалкогольних напоїв. На сьогодні продукція у промислових обсягах фактично не виробляється. Є можливість екскурсії на виробництво. 6. Виробництво харчових концентратів. Проведення екскурсій не є перспективним
Деснянський район	
1.ТОВ «БМБ «Компаунд» 2.ТОВ «Кондитерська фірма «Ясена» 3. КП «Молочна фабрика-кухня» 4.ВАТ «Птахофабрика Київська»	1.Виготовляє шоколадну глазур для кондитерської промисловості Проведення екскурсій не є перспективним. 2.Займається виробництвом шоколадних виробів. Проведення екскурсій не є перспективним. 4.Спеціалізується на виробництві харчових яєць, м'яса птиці для подальшої переробки та реалізації. Проведення екскурсій є перспективним.
Дарницький район	
1.Дочірнє підприємство ВАТ «Київхліб» Хлібокомбінат №11 2.Колективне підприємство «Київський птахокомбінат» 3.ТОВ «М'ясний Альянс» 4.ТОВ «КОЛОС Лтд» 5.ТОВ «Євроморозпродукт» 6.ТОВ «Ролен» 7.ТОВ «Дольче Віта» 8.ВАТ «Фабрика кулінарна» 9.ТОВ «Природні продукти»	1.Виробництво хліба та хлібобулочних виробів. Проведення екскурсій не є перспективним. 2.Забій та переробка великої рогатої худоби, свиней, птиці. Проведення екскурсій не є перспективним. 3.Виробництво м'ясних продуктів. Проведення екскурсій є перспективним. 4.Виробництво хліба та хлібобулочних виробів. Проведення екскурсій не є перспективним. 5.Виробництво заморожених напівфабрикатів . Проведення екскурсій не є перспективним. 6.Виробництво замороженого тіста, вироби з тіста. Проведення

	екскурсій не є перспективним. 7.Виробництво сухарів, печива, пирогів і тістечок тривалого зберігання. Проведення екскурсій не є перспективним. 8.Виробництво кулінарних виробів, м'ясних напівфабрикатів. Проведення екскурсій не є перспективним. 9.Фасовані горіхи та сухофрукти в асортименті. Проведення екскурсій не є перспективним.
Дніпровський район	
1.ПАТ «Галактон» 2.ТОВ «Русанівський м'ясокомбінат» 3.Товариство «АКТИВ ЛТД» 4.Державне дослідне підприємство бактеріальних заквасок ТІММ НААН	1. Перероблення молока та виробництво сиру – молочна продукція. Проведення екскурсій є перспективним. 2. Виробництво м'ясних продуктів - ковбасні вироби. Проведення екскурсій не є перспективним. 3. Виробництво какао, шоколаду та цукристих кондитерських виробів – цукерки. Проведення екскурсій не є перспективним. 4.Виробництво харчових продуктів, не віднесених до інших групувань - бактеріальні закваски, концентрати, сухі поживні середовища, стабілізатори, виробництво обладнання для молокопереробної промисловості. Проведення екскурсій не є перспективним.
Голосіївський район (підприємства відсутні)	
Оболонський район	
1.Дочірнє підприємство «Київхліб» «Хлібокомбінат №10» 2.ВАТ «Макаронна фабрика» 3.ЗАТ «Оболонь» 4.ВАТ «Техводсервіс» 5.ВАТ «Завод дитячого харчування «Салюс» 6.ТОВ «Морепродукт»	1.Виробництво хліба та хлібобулочних виробів. Проведення екскурсій не є перспективним. 2.Виробництво макаронних виробів. Проведення екскурсій не є перспективним. 3.Виготовлення пива, солодкої газованої води, мінеральної води, енергетичних напоїв тощо. Проведення екскурсій є

	перспективним. 5.Продукція для дитячого харчування. Проведення екскурсій не є перспективним. 6.Виготовлення та зберігання, реалізація продуктів моря. Проведення екскурсій не є перспективним.
--	--

Висновки. Проаналізувавши стан харчової промисловості на прикладі міста Києва, столиці України, можна сміливо говорити про те, що розвиток екскурсійного обслуговування має місце. Проблематика заключається у неусвідомленні економічної та соціальної вигідності проведення екскурсій та розвитку соціальної сфери на підприємствах. Даний напрям є життєздатним та прогресивним, наразі розвивається і є актуальним для подальшого розвитку та впровадження в схему туризму.

1. Вавилова Е. В. Основы международного туризма / Е. В. Вавилова. – М. : Гардарики, 2005. – 160 с.
2. Казаков В.Л., Казакова Т.А., Завальнюк О.Й. Техногенний туризм у системі природокористування // Екологія і раціональне природокористування: Зб. наук. праць Сумського держ. пед. ун-ту. – 2006. – 244 с.
3. Свірідова Н.Д. Роль та значення індустріального туризму для соціально-економічного розвитку регіону // Економічний часопис – XXI, №9-10. – 2010. С – 30-32.
4. Пацюк В.С. Індустріальний туризм і перспективи його розвитку в Україні // Наукові записки Вінницького ДПУ ім. М.Коцюбинського. Серія: Географія. Випуск 15. – 2008.

УДК 338.487.

Біла Т.П.

ПРИМІСЬКИЙ ТУРИЗМ М. ЛЬВОВА

Розглянуто поняття приміського туризму та чинників його розвитку. Зокрема проаналізовано територіальну структуру, рекреаційні ресурси та інфраструктуру приміської зони м. Львова з точки зору інфраструктурної забезпеченості та форми туристичних занять у приміській зоні. Проведено оцінку туристичного потенціалу приміської зони в контексті довгосторокових програм розвитку туризму Львова і Львівщини та проведення ЄВРО-2012.

Ключові слова: територіальна структура, рекреаційні ресурси, інфраструктура приміської зони.

Рассмотрено понятие пригородного туризма и факторов его развития. В частности проанализирована территориальная структура, рекреационные ресурсы и инфраструктура пригородной зоны г. Львова, с точки зрения инфраструктурной обеспеченности и формы туристических занятий в пригородной зоне. Проведена оценка туристического потенциала пригородной зоны в контексте долгосрочных программ развития туризма Львова и Львовщины и проведения ЕВРО-2012.

Ключевые слова: территориальная структура, рекреационные ресурсы, инфраструктура пригородной зоны.